

NICOLAS SARKOZY

THATCHEROVÁ TO NENÍ

Nový francouzský prezident nemůže splnit to, co se od něj očekává

MÁM TOHO DOST.
Nový francouzský prezident Nicolas Sarkozy bude mít s prosazením reformy velké problémy.

Reformní mandát Nicolase Sarkozyho má několik málo viditelných, ale zato nepříjemných vad na kráse. Přestože představuje pro evropský kontinent velkou naději, pokud jde o oslabení a snad i opuštění socialismu, může jí také nakonec přinést zklamání – vést k zásadnímu rozvětvení strategických cest, po nichž se vydají ta nová, stará a „francouzská“ (středozevní) Evropa. Má česká zahraniční politika vůbec na to, aby fenomén Sarkozyho rozklíčovala a připravila novou odpovídající strategii vůči EU? Obávám se, že ne.

V čem spočívá problém? Tyto nadějně reformy budou muset proběhnout ve Francii. A to je první „vada na kráse“ té přitažlivé „lidské tváře“ fenoménu Sarkozyho – všude jinde by měly silný politický mandát, nikoli však ve Francii. Odbory, studenti a muslimové se již chystají změnit postoj, také mnozí voliči jej změnit (a měnit). Z Francie se nestanou Spojené státy, a už vůbec ne Velká Británie, maximálně snad Turecko. Francie zůstane Francií a Sarkozy její naivní obětí.

Na mezinárodních konferencích se setkávám s mnoha Francouzi a všichni si ce chovají naděje, ale zároveň jsou nespokojení a pesimističtí. Zmohou se na jedině: „Uvidíme.“ Diskuse s Francouzem o politice je zoufale upovídána, prázdná a hlavně alibistická – „uvidíme“. Francouzi nám pochopit fenomén Sarkozyho nepomohou, protože mu nerozumějí. Musíme si tedy pomoci sami.

Viva la Sorbonne! Další vadou na kráse jsou francouzské univerzity. Důsledkem socialismu je vždy úpadek vzdělání, nárůst „žvanění“ a nedostatečná schopnost jednat. Za příklad si můžeme vzít Sorbonnu. Tato světoznámá pařížská univerzita nemá v posluchárnách zásuvky pro laptopy, pro studenty kantýnu, kde by si mohli vypít kávu, neprovozuje univerzitní sporty, je v podstatě zadarmo a může se na ni dostat kdokoli s maturitou. Samozřejmě že

ležitostí; svým talentem, mozkiem, pracovitostí a odpovědností nikoli.

Důsledky rovnosti a bratrství. Rovnostářští studenti se postaví Sarkozymu na odpor a budou sabotovat jeho snahy o změnu. Již od roku 1968 nejsou evropští studenti progresivní, ale výrazně konzervativní částí společnosti – mezi základní požadavky mladého Evropana totiž patří zachování „výhod“ vzdělání „zadarmo“ a bez hodnot, odmítání globální společnosti a její konkurenceschopnosti, nenávisť k „amerikanizaci“ (přísnému výběru, vysokému školnému, světové kvalitě) a jistota dlouhých prázdnin a nikdy nekončícího studia. Návrhy na odstátnění a autonomizaci univerzit měly být sice předloženy již v červenci 2007 – tedy během prázdnin –, ale francouzští studenti jsou ochotni se kvůli nim z prázdnin „vrátit“ dříve, a proto nebyly ani podány.

Absolventi Sorbonny a podobných institucí jsou dnes pro potřeby nejen francouzské ekonomiky a společnosti, ale i Evropy a světa zcela bezcenní.

Jedna profesorka se mi svěčila, že by chtěla pracovat, psát, cestovat a propojit se se světem. To však není možné, protože pracovat více než ostatní je ve Francii nesolidární. Není to fraternité (bratrské). Pracovat málo či vůbec se stává normou. Pracovní týden pouhých 35 hodin je „výdobytkem“ socialismu a ani Sarkozy se jej neodvážil změnit zákonem.

Strach ze studentů. Zákon o reformě univerzit, obzvláště zakládání těch takzvaných autonomních (soukromých), byl tudíž to první, co musel vystrašený Sarkozy již v červenci 2007 odložit – studentské protesty jsou ve Francii vždy vražedné. Bez univerzitní autonomie, vysokého školného a spolupráce se soukromým sektorem však nemůže francouzské (ani evropské) školství v globální konkurenci obstát. Privatizace univerzit (nikoli však „kuponová“ podle Al Cupone) je pro Evropu nezbytná a její správné provedení by prospělo i České republice. Ta se nyní trvale

Rovnostářští studenti se postaví Sarkozymu na odpor a budou sabotovat jeho snahy o změnu

studenti a jejich představy o vzdělání a studentském životě jsou podobně bizarní. Bez angažovanosti studentů, kteří budou tvořit příští generace národní inteligence a politické elity, však nejsou Sarkozyho reformy, uskuteční-li je, dlouhodobě udržitelné.

Plyne z toho poučení i pro zbytek Evropy: Nepodceňovat vzdělání, neredukovat je na debatní kluby a tlachání o informacích. A především: Nedopustit degradaci znalostí na volně dostupné zboží, tedy na něco, co lze rozdávat zadarmo (přestože to zadarmo není, ba právě naopak). Egalité nepatří do vzdělání – lidé si jsou sice rovni, ale ve smyslu pří-

ocitá jak v kvantitě, tak v kvalitě vzdělání na chvostu Evropy.

Strach ze studentů je novou metlou Evropy. Ti totiž nepamatují komunismus a socialismus a neumějí si představit, že znalosti jsou novou formou kapitálu a že jejich hodnota (vyjádřená v penězích) ve světě roste. Neznají ani USA, ani Asii a nerozumějí globální společnosti. Sedí pasivně v posluchárnách a aktivní jsou v ulicích. Evropští studenti vidí vzdělání pouze jako vstupenku na „teplá místa“ ve státní byrokracii, ve státních podnicích anebo v pseudosoukromých státních monopolech. O podnikání nic nevědí, ne-

VÝHODY SI VZÍT NEDÁME.

Francouzští studenti jsou rozhodnuti sabotovat Sarkozyho snahy o změnu třeba i stávkami.

touží po něm a po Podnikatelské univerzitě nevolají – už vůbec ne ve Francii.

Viva la Socialisme! Je neuvěřitelné, že Francie je dnes mnohem méně kapitalistická a konkurenceschopná než „rudá“ Čína. Má totiž klasickou socialistickou ekonomiku dirigovanou státem a státními institucemi. Státní sektor vytváří (lépe „poskytuje“) více než 50 procent HDP. Soukromý sektor je tedy ve Francii „etnickou“ minoritou. Co je výsledkem staroevropského socialismu?

Francouzský dělník čelí 68procentnímu kombinovanému zdanění (osobnímu plus DPH). Není proto divu, že dává přednost demonstracím a stávkám před prací a že socialistická Francie za posledních 20 let vytvořila méně než tři miliony pracovních příležitostí (zatímco „kovbojská“ USA za tutéž dobu přes 31 milionů). Hospodářský růst v USA převyšuje ten „dělnického ráje“ o 50 procent. Americký příjem na osobu je o 40 procent vyšší než francouzský, o chudnoucí Německu a Itálii ani nemluvě. Evropa pomalu, ale jistě sklouzává do bezvýznamnosti. Na řešení takového „marasmu“ nepostačí ani neposměrné fotogeny „Sarko“.

Středozevní unie. Pro Sarkozyho je podle mne nejtypičtější jeho často podceňovaný návrh takzvané Středozevní unie (Mediterranean Union, SU). Francie touží po dominanci a Sarkozy je zosobněním této nostalgické po velké Francii. Chybou bývalého francouzského prezidenta Jacquesa Chiraka nebylo zavedení socialismu, ale oslabení Francie vůči USA i zbytku Evropy (tedy Německu). Sarkozy nebude řešit socialismus, ale velikost a postavení Francie. Proto bude ochoten zatáhnout trojského koně SU i do jádra Evropské unie (EU). Po dohodě se současným italským premiérem Romanem Prodim by jejím „zlatým hřebem“ mělo být zapojení Turecka. A tento reformní „bratr“ Sarka bude ještě silnějším zastáncem SU. Středozevní unie, vedená Sarkozym, se členy Tureckem, Itálií, Francií, Španělskem a Portugalskem se stává posledním snem Francie a přizvání Turecka novým nebezpečím pro Evropu i svět.

Řešení pro ČR. Český prezident Václav Klaus sice vyzývá k připojení Turecka k EU, ale ČR a její zahraniční politika by na tuto „jižní“ kartu neměly nikdy sázet. Po rozpadu EU budou všemožné následnické „unie“ velmi populární: Německo-americká trans-

atlantická unie, Unie skandinávských států, Středoevropská unie a další jim podobné.

Unie České a Slovenské republiky s přizváním Polska, Maďarska, Slovinska, Ukrajiny a Pobaltí by byla tím nejlepším prvním krokem k budoucímu zapojení středoevropského regionu do globální ekonomiky a společnosti.

Viva la „šoková terapie“! Další vadou na kráse je plán „šokové terapie“: rychlé a radikální prosazení změn, které Francouzům neumožní přirozenou adaptaci jejich životních návyků. Nezdáněná přesčasová práce a hypotečních úroků, omezení maximální daně na 50 procent, odstranění daně z dědictví – to vše jsou radikální „amerikanismy“, předražený luxus roční ztráty patnácti miliard dolarů, který se nedá (a nemá) zavést „přes noc“. Češi si šokovou terapii vnutit dají, Francouzi však nikoli.

Francouzi nabízejí Evropě nový gouvernement économique (ekonomickou doktrínu) – řízení ekonomiky pomocí státem koordinovaných šoků, jež se pokusí rozšířit na celou Evropu. Evropa má nést náklady francouzského experimentu takzvanou harmonizací (tedy zvýšením) podnikových daní, kontrolou evry, koordinova-

ným protekcionismem a posílením národního státu. Otázkou zůstává, zda se Německo podvolí novému pokusu Francie o uchopení vedoucí role v Evropě. To je další z vad. Bez plné podpory EU nemůže experiment Sarkozy uspět. Evropa mu však nepomůže, protože její frankofilie už dávno vyprchala. Že by se toho chopily Turecko, severní Afrika a podobné regiony?

Vstříc katastrofě. Při četbě Sarkozyho manifestu Testimony (Zpověď) vás zaujme jeho nechuť k postupným reformám: nejdříve důchody, pak vzdělání a nakonec finance či přistěhovalectví. Sarkozy tvrdí, že chce „šok“ – všechno najednou a co nejrychleji. Jenže Francouzi nejsou Češi a proti jeho šokům vyrazí do ulic.

Francouzi nemají rádi revoluce (až na jednu výjimku) ani radikální změny. Mnohem raději stávkují, demonstrují a dožadují se státních podpor. Nezaměstnanost je dlouhodobě nejvyšší v eurozóně, okolo deseti procent. To je však – jako ostatně všechny průměrné výpočty – velmi zavádějící údaj. Mezi mladými do 26 let je nezaměstnanost 23 a na muslimských předměstích přes 50 procent. A je zaděláno na katastrofu, protože tato výbušnina je silnější než semtex.

BUDOU NEPOKOJE POKRAČOVAT? Sarkozyho řešení otázky rostoucí a radikalizující se muslimské populace bude se zájmem sledovat celá Evropa.

Protipól Ameriky. Sarkozy by se měl dobře poučit z nedávné „skororeformy“ bývalého premiéra Dominiquea de Villepina. Tento neškodný evropský poeta si dovolil navrhnout, aby podniky najímající pracovníky mladší 26 let měly právo propustit ty, kteří se neosvědčí během zkušebního dvouletého období. Takový krůček za účelem zvýšení zaměstnanosti mládeže by v USA nezbudil téměř žádný ohlas a v Číně by zůstal bez povšimnutí. Nikoli však v Evropě, kde přes 500 tisíc mladých francouzských studentů protestovalo čtrnáct dnů v ulicích. Když se studentské odbory spojily se státními a oborovými a pohrozily generální stávkou, která by ochromila celou francouzskou ekonomiku, ustrašený, ochablý a bezpáteří Chirac odvolal nejen potřebná opatření, ale i de Villepina.

Následně se vzbouřili mladí muslimové a zničili městská centra v celé Francii.

Je neoddiskutovatelným faktem, že Francie je protipólem Ameriky, jakousi „Antiamerikou“. Vystupuje totiž proti příležitosti uspět, nabytí bohatství, tvorbě nových pracovních příležitostí, volnému trhu, práci a úsilí jedinců, globální spolupráci a především proti kapitalismu.

Podivný kabinet. Sarkozy je tudíž nucen ke kompromisům. Ve vládě současného premiéra Françoise Fillona převažují „kovaní“ levičáci a socialisté: Bernard Kouchner se stal ministrem zahraničí, Jean-Pierre Jouyet evropských záležitostí, Eric Besson veřejných otázek, Martin Hirsch boje proti chudobě a Hervé Morin obrany. Členy kabinetu je sedm žen a pouze dva vysokoškoláci – Afričanka Rachida Datiová, dcera uklízečky, je ministryní spravedlnosti. Z toho logicky plyne, že „Sarko“ není, nebude a nemůže být ideologem pravice, a už vůbec ne miláčkem levice. Jde o jedovatou, ochromující a znehýbnující směsici, nikoli o liberté (svo-bodu). Již dnes minimálně 65 procent Francouzů fenomén Sarkozy nepodporu-

Z Francie se nestanou Spojené státy, a už vůbec ne Velká Británie, maximálně snad Turecko

CHCE TO POHYB. Sarkozymu nepomůže ani pseudoamerické klusání po schodech paláců, již dnes ho totiž nepodporuje minimálně 65 procent Francouzů.

je. A jeho pseudoamerické klusání po schodech paláců mu nepomůže.

Non viva la Chirac! V minulosti Slováci volali „Dost bylo Havla“ a získali samostatnost, Francouzi zase „Dost bylo Chiraka“ a domohli se Sarkozyho. Francouzi však nevolili ani tak pro Sarkozyho jako proti dlouholetému socialismu a antiamerikanismu Chiraka. Proto Francouzi poté, co dosáhli tohoto výsledku, začnou měnit své představy a obracet se i proti své volbě z nouze, tedy fenoménu Sarkozy.

Sarkozy je maďarského původu, a proto není dostatečně citlivý k proměnám

a hodnotám francouzské duše. Pochází z rodiny emigrantů, a je tedy světový, kosmopolitní, bez kořenů, ale ambiciózní a ochotný k radikálním změnám – za účelem svého politického posílení, a tudíž i Francie. Ekonomika je pouze nástrojem, politika pak cílem. Sarkozyho protekcionismus je zásadně proti volnému obchodu a globalizaci. Snížení daní ve Francii má být docíleno a financováno jejich zvýšením u ostatních partnerů EU. To je ona „harmonizace: Pokud vy všichni zvýšíte daně, pak já „harmonicky“ a relativně snížím ty své – přestože je nechám stejné. To je ovšem další z vad na kráse.

Jak se změní Francie? Jak vyřeší Sarkozy otázku rostoucí a radikalizující se muslimské populace, bude se zájmem sledovat celá Evropa. Kdyby neuspěl, Evropu čekají náročná léta demonstrací a terorismu, několik desetiletí takzvané „Středozemní unie“. Musí tedy uspět. Dvě věci však vyřešit nedokáže.

Za prvé změnit nedotknutelné zákony, které nedovolují propouštět zaměstnance. A za druhé náklady na zdravotní péči a penze. První problém snižuje konkurenceschopnost, zvyšuje nezaměstnanost a podporuje vývoz (outsourcing) pracovních příležitostí. Druhý problém zatěžuje

zaměstnavatele a podnikatele nejvyšším zdaněním výplat na světě.

Lekce pro Českou republiku je nabíledni: Neučit se z vlastních chyb, ale pouze z těch Francie.

Francie se určitě změní. Otázkou však zůstává, jak se změní a jak hodně.

Francouzi již odnepaměti říkají: „Plus ça change, plus c'est la même chose.“ („Čím více se něco mění, tím více je to stále stejné.“)

MILAN ZELENÝ, profesor,
Fordhamská univerzita, New York,
Univerzita Tomáše Bati, Zlín